

Harmat Eszter

Távol-Kelet, közelebről

Egy kicsit nyugatra mentünk, hogy lássuk a Távol-Keletet. Olaszországba utaztunk világot látni, a legnagyobb szeletét mégis egy sötét teremben fedezhettük fel. Ellentétek és paradoxonok keresztezik egymást abban az egy hétben Udinében, amelyben évről-évre megrendezésre kerül a Far East Film Festival, a távol-keleti filmek seregszemléje. Az észak-olaszországi városkának ez a tizenegyedik, nekünk azonban az első találkozásunk volt a fesztiválra meghívott keleti alkotásokkal. Itt volt tehát az idő, és az alkalom, hogy mi is felvegyük a fonalat, ahogy tette ezt a fesztivál kisfilmjében egy olasz fiú és egy japán lány, akiket bár egy kontinens választ el egymástól – egy közös (tészta)szál mégiscsak összeköt. A fesztiválon bemutatott filmek többsége mintha éppen ezt a közös „szálat” igyekezett volna láthatóvá tenni: aki európaiként – a szokásos filmes és kulturális sztereotípiákkal a fejében – eltölt néhány napot ezen filmek társaságában, egy valami biztos világossá válik számára: nemcsak a tészta az egyetlen találkozási pont a két világ között. Igaz ugyan, hogy egyikünk pálcikával és kimonóban, másikunk villával és garbóban, de végül mégiscsak ugyanazt esszük. A Távol-Kelet filmjei is sokszor kicsit más ízekkel, más köntösben vannak tálalva, mint amit itthon megszokhattunk, de a tartalom, a szemlélet és a főbb vonalak az öreg kontinens bennszülöttei számára is ismerősek lehetnek.

Az április 24. és május 2. között megrendezett Far East Film Festival, röviden a FFFF számunkra még egy F-fel bővült, ugyanis ezúttal a fesztivál felén volt csak módunk részt venni, ám azt hiszem, kétszer annyi idő sem segített volna azon a kellemetlen dilemmán, hogy egyszerre lettünk volna kint és bent, egyszerre szerettük volna bejárni a várost, megenni az összes fellelhető pizzát és pastát, ugyanakkor látni a filmeket, a furcsán hangzót, az ígéretes és a felhőborítót, és persze ott lenni a kísérőrendezvényeken is, na meg végignézegetni, majd megvenni az összes fesztiválhoz kapcsolódó könyvet és dvd-t. Az idő- és az anyagi keretek azonban szigorú határt szabtak a tervbe vett habzsoló mindenevésnek, ezért inkább amolyan udvarias csipegetésbe fogtunk. A négy nap végére azért mégiscsak sikerült jóllaknunk – filmekkel, képekkel, pastával és pizzával. Ezek közül következzen most néhány íz, benyomás és tapasztalat, elsősorban azokról a filmekről, amiket végignéztünk, és néhány olyanról is, amit nem.

Udine apró, mediterrán hangulatú városka, 1-2 óra alatt bejárható, mégsem könnyű megenni, nekem például az ott eltöltött négy nap alatt nem sikerült. A város szépségével kapcsolatban most nem halmozok ide semmitmondó jelzőket, a leírást inkább a fotókra hagyom.

Bő 10 órás autókázás után három útitársammal és egy bőbeszédű GPS-szel együtt érkeztünk meg Udinébe, épp idejében, hogy elkapjuk az ilyenkor szokásos (és szokásosan unalmas) ünnepélyes megnyitót, majd a fesztivál hivatalos nyitófilmjét. Sztereotípiák persze nemcsak Ázsia távoli szegletével, hanem az olaszokkal kapcsolatban is bőven akadnak, így hát felkészültünk az óras csúszásokra, derűs káoszra, megemelt decibellel társalgó fesztiválozókra, Udine azonban nem sokban erősítette meg az elvárásainkat. Tömegben ugyan nem volt hiány, a fesztiválok életének egyik legproblematisabb pontján, az akkreditáción mi mégis meglepő gyorsasággal és könnyedséggel voltunk túl, a legnehezebbnek a kiadványokkal és ásványvízzel megtöltött ajándéktáska bizonyult, melyet a belépőnk mellé kaptunk. A szervezők többnyire – angol nyelvtudás híján – intenzív (terelő) gesztusokkal igyekeztek a megfelelő ajtókhöz irányítani a kíváncsian várakozó tömeget, hogy aztán a nyitás után szó szerint versenyfutás kezdődjön a minél jobb helyekért. Nem volt ugyanis könnyű helyzetben az, aki nem hozott megfelelő anyagi áldozatot az exkluzív belépővel járó

foglalt helyekért. Nem alábecsülendő öröm az ürömben azonban a győzelem édes íze, melyet egy-egy tökéletesnek bizonyuló szék megszerzése jelent.

A fesztivál filmjeit – számomra meglepő módon – egyetlen hatalmas teremben vetítették, melynek következtében nem kellett azon morfondíroznunk, melyik terem filmjét válasszuk. A szervezők azonban valószínűleg edzett fesztiválozókra számítottak, a reggel 9-től kb. hajnali 3-ig tartó vetítések hossza ugyanis jócskán meghaladta az avatatlan szem befogadóképességének határait. A rendszeres és kitartó felkészülés hiánya sajnos meglátszott az „eredményeinken” is, ennek ellenére talán mégsem kell szégyenkeznünk, hiszen nem sokkal maradtunk le a rutinos cinephilek mögött. Igyekeztünk hát nagyon, hiszen filmekért jöttünk; lássuk, melyekre emlékezünk...

A nyitógála beszédeinek tartalma az olasz nyelvben járatlanok számára (ezek közé tartozom én is) örök rejtély marad, szerencsére a filmek befogadásához már némi angoltudás is elegendőnek bizonyult. A szervezők valószínűleg komolyan vették azon szándékukat, hogy a fesztivál nyitányának egy ütős filmet válasszanak. Bár az *Ong Bak 2* a fesztivál többi filmjéhez képest leginkább csak a „láttuk még” filmek mezőnyét erősítette, mégis tökéletes kezdésnek bizonyult: a film – mely leginkább csak címében és a rendező személyében kötődik az első részhez – nem volt más, mint egy ügyesen koreografált ütőssorozat, melynek köszönhetően a hátsó sorok között bóklászó fesztiválozó számára is világossá vált, hogy a fesztivál ezennel elkezdődött.

Ha távol-keleti filmről van szó, a legtöbbünknek a horror és a wuxia jut eszébe. Az *Ong Bak 2* látványos harcművészeti bemutatója után azonban két dologgal nem találkoztunk: horrorral és wuxiával. A filmek többsége a nők-humor-izgalom háromszögben mozgott, így vérben forgó szemek és látványos pörgőrúgások helyett legtöbbször feromonfelhőbe tévedt nőkkel és férfakkal, halomba tört autókkal, és egy rúzsos ajkú baleseti sebésszel találkoztunk a moziterem sötétjében.

Gyerekkorom meghatározó (film)szocializációs mérföldkövei voltak Brinkmann professzor klinikája, majd később a kedd esti *Vészhelyzet*, és talán sosem szorongtam annyira film közben, mint a *Kómán* 10 évesen, így egy kicsit mindig megdobban a szívem, ha egy orvosi thriller kezdődik, azután pedig még egyet, amikor kiderül, hogy a film egy sürgősségi osztályon játszódik. A *The Triumphant General Rouge* ilyen film, és bár nem a műfaj legjobbika, nem érdemes elmenni mellette annak sem, akit hidegen hagy a defibrillátor és az ortosztatikus hipertenzió, ezek ugyanis kevés szerepet kapnak a filmben. A rendező, Nakamura Yoshihiro elmondása szerint a film betekintést enged a mai japán egészségügy (áldatlan) állapotaiba, ám szikár tényyszerűség helyett mégiscsak egy pörgős-vicces bűnügyi film követte a rendezői rezümét.

A film egyébként a *The Glorious Team Batista* című film folytatása, a sokat látott nézőközönség (én nem) tehát már találkozhatott Keisuke Shiratori és Kimiko Taguchi nyomozópárossal. A címszereplő, a beosztottjait monitoron keresztül figyelő „general rouge” igazi sztahanovista diktátor, aki nyalókával a szájában adja ki az utasításokat az újabb és újabb beteg felvételére, tekintet nélkül az orvosok és eszközök véges számára és teljesítőképességére. Egy névtelen levél és számtalan apró jel a korrupció gyanújának árnyékát veti az eddig is sok ellenséget szerzett nyalókás zsarnokra. A nyomozás kellemetlen kötelességét egy megszeppent fiatal orvosnőre bízzák, akinek segítségére siet egy törött lábbal kórházba került nyomozó is. A film nagyszerűen épít a nézőben élő műfaji sémákra, melyek alapján rögtön felállítjuk a jó fiú–rossz fiú közt húzódó demarkációs vonalat. Ám mielőtt kényelmesen hátradőlhetnénk, és belefulladásunk a megszokottság unalmába, kénytelenek

vagyunk szembesülni azokkal az apró jelekkel, melyek felébresztik a gyanút, hogy talán rossz helyre tettük le azt a bizonyos határvonalat. Az ügyes cselekményvezetés és a jó helyekre csepegtetett humor a film utolsó néhány percétől eltekintve (ki)zökkenésektől mentes, izgalmas és szórakoztató másfél órát kínál. Anélkül, hogy elárulnám a fontosabb csavarokat, a film – számomra kissé erőltetett – happy endje a rendezői szándék nyögvenyelősnek tűnő megvalósítása, mely szerint egy valami bűzlik a hófehér, tisztaságtól csillogó kórházakban: a rendszer maga.

A fesztiválon azonban ritkán találkozunk didaxisra építő dolgozatokkal, a rendezők inkább a szórakoztatás nem kevésbé nehéz feladatát tűzték a zászlajukra. Akinek pedig már sikerült eljutnia a Teatro Nuovo közönsége elé, nagy lépést tett a siker felé: a válogató zsűrinek köszönhetően a fesztiválozók sok-sok győztest avathattak már az első napokban is.

A *Cape no. 7.* című film (r.: Wei Te-Sheng) hazai közönség előtt már az összes létező babért learatta, mielőtt az udinei nézők előtt megmérettetett: a taiwani filmgyártás valaha volt egyik legnagyobb kasszasikere a *Cape no. 7.*, melyet csak a Titanic gigantikus luxushajója volt képes megelőzni. A kisváros nyugalmas napjait egy japán popsztár érkezésének híre állítja a feje tetejére, az ikon fellépése előtt ugyanis egy helyi illetőségű előzenekarnak kellene játszania, ám ilyenrel a kisváros egyelőre nem rendelkezik. A város jószándékú, mindenlébenkanál vezéregyénisége rögtön meghallgatást szervez, ahol feltűnik a közösség összes ellenállhatatlanul furcsa figurája. Végül sikerül egy teljességgel amatőr, ám annál lelkesebb bandát összeverbuválni, ahol együtt játszik a tradicionális népi zenét játszó nagypapa, a templomi zongorista kislány, egy rendőr, na és a főszereplő, a mindig morcos gitáros frontember. Miközben a banda gőzerővel készül a nagy megmérettetésre, a menedzserlány és a főhős között szövődnek a megszokott érzelmi szálak, miközben a fiú hol saját múltján, hol egy talált levél lapjain kibontakozó régi szerelem történetén mereng. A film egyik tanulsága, hogy bizony nem sok különbség van a taiwani és az amerikai romantikus vígjáték kliséi között, illetve, hogy a különöc, szerethető mellékalakok, szép színészek, sok-sok könnyű, jó zene a világ bármely pontján élvezhetővé teszik a jól ismert történetséma újabb és újabb variánsait. A legfontosabb különbség, mely még a jobban sikerült hollywoodi produkciók fölé emeli a *Cape no. 7*-t, az érzelmek finom, a teatralitást mérföldekre elkerülő ábrázolása. Önfeledten szórakozhatunk, akár még meg is hatódhatunk anélkül, hogy egy pillanatig is éreznénk a történetben rejlő banalitást.

Míg a *Cape no. 7.* Hollywoodban szabállyá kövült sémákat veszi alapul, addig a *Connected* (r.: Benny Chan) című munka magát a történetet is Hollywoodból kölcsönözi: a 2004-ben készült *Mobil* című film története éledt újjá Hongkong utcáin. Egy ügyésként dolgozó anyukát egy nap ismeretlenek elrabolnak, és bezárnak egy elhagyatott szobába. A nő egy hajdan szebb napokat látott telefonmaradványon keresztül próbál meg kapcsolatot teremteni a külvilággal: az összeköttetés nagy nehezen létrejön, egy fiatal férfi veszi fel a mobiltelefont, és ezzel visszavonhatatlanul belekeveredik üldözők és üldözöttek fergeteges hajszájába. A férfi, miközben egyszerre próbál a technika és a maffia ördögével megküzdeni, apaként egyre kilátástalanabb helyzetbe kerül: a reptéren rá váró kisfia szája az idő elteltével egyre lejjebb görbül, a papa úgy tűnik, ismét csalódást okoz a családnak.

A film a műfaj megszokott kliséivel dolgozik ugyan, ám mégis a fesztivál egyik – ha nem is a legnagyobb, de mindenképpen a lehangosabb – sikerét tudhatja magáénak. A titok nemcsak a panelek tökéletes alkalmazásában rejlik, hanem abban a könnyedségben, és humorban, mely már-már komédia műfaja felé vezet az akciódús történetet. A nézők az egyik látványos, hosszú percekig tartó autósüldözést hangos tapsal, nevetéssel és ovációval fogadták, mely nem elsősorban a bravúros koreográfiának, vagy az összetört autók számának szólt, hanem

annak, hogy a műfaj konvenciói által felállított realitás határait olyan messze lépték túl az alkotók, hogy az már inkább tűnt egy fergeteges gecsorozatnak, mint egy komolyan vehető akciószekvenciának.

Míg a *Connected*ben a feszültség a humorral kötött termékeny szövetséget, addig a *The Beast Stalker* című filmben egy sokszor látott páros, a feszültség és a lélektaniség került előtérbe. A fordulatokban gazdag, pörgős tempójú akció thriller leginkább abban emelkedett a tucatarabok fölé, hogy lemond a jó–gonosz fekete fehér dichotómiájáról: a hongkongi Dante Lam filmjében az angyalarcú kislányt fogva tartó bűnöző is lehet elesett és kétségbeesett, és a rendőr főhős is hozhat jóvátehetetlen és felelőtlen döntéseket. A rendező látványos akciókkal és hatásos suspense jelenetekkel, valamint a flashbackekkel tarkított, bonyolult időszervezéssel képes folyamatosan fenntartani a nézőben a feszültséget és érdeklődést, egy pillanatra sem engedve őt ki a film sokszor rendkívül nyomasztó világából.

Műfajok egész kavalkádja adott egymásnak randevút a *K-20: Legend of the Mask* című filmben (r.: Shimako Sato), nevezük most akció-sci-fi kalandfilmnek a kötelező romantikus szállal díszítve. Egy, a második világháborút elkerülő alternatív valóságban játszódó film címszereplője, valamint annak tévesen leleplezett alteregója mintha egyszerre bújt volna ki V és Zorro fekete köpenyéből. Bár nem ez volt a fesztivál legemlékezetesebb darabja, nagy biztonsággal jósltam volna világraszóló kasszasiker a filmnek, ha például Zac Efron ugrándozott volna K-20 maszkjában New York felhőkarcolói között.

A férfiak látványos, ám kevésbé emlékezetes erőpróbájával ellentétben az *All about women* (Tsui Hark) az a film volt számomra, ahol az összes bombasztikus jelzőnek helye van. A néhol abszurdba hajló romantikus vígjáték egyszerre végtelenül romantikus és könnyefakasztóan vicces, telis tele vizuális bravúrokkal és nagyszerű színésznőkkel. A történet három nőtípus párválasztási kavalkádját meséli el jó nagy adag (ön)íroniával, humorral és fantáziával. A feromontapaszokkal kísérletező szürke kisegér külsejű Fanfan (Zhou Xun) tudományos alapokon nyugvó szerelemteória felállítására törekszik, és a kémia hathatós segítségével igyekszik párt találni. Tang Lu (Kitty Zhang) a gyönyörű üzletasszony ezzel ellentétben éppen ellenállhatatlan szépségével küzd, mely szerinte lehetetlenné teszi, hogy a tehetsége, és ne a külseje alapján ítéljék meg őt az üzleti szférában és azon kívül is utána loholó férfiak. A harmadik főhősnő Tie Ling (Kwai Lun-Mei) tinédzser boxoló, költő és rockzenész, aki az aktuális popsztár, X barátnője, legalábbis a lány képzeletében. A film előrehaladtával a három szál szinte követhetetlenül összekuszálódik, mely a screwball comedyk világát idéző fergeteges vígjátékba torkollik. Az elképesztő vizuális fantáziáról tanúbizonyságot tevő rendező (Tsui Hark) mindenből viccet csinál, kezdve a feminizmustól a tudományon át a műfaji konvenciókig, hogy ezután a végtelennek tűnő gegekből, a nézetek és szabályok szétrombolt darabkáiból egy szórakoztató, eredeti és emlékezetes történetet faragjon.

Jóval melankolikusabb tónusban mesélt a párkapcsolatok útvesztőiről az *If You're The One* című kínai alkotás (r.: Xiaogang Feng), mely tökéletes tagadása a jól megszokott képletnek, melyben két fiatal, szép, ám de sebzett szívű idegen véletlenül találkozik, szenvedélyes szerelembe esik, és boldogan él, míg vége nincs a filmnek. Xiaogang Feng filmjében egy középkorú, nem túl vonzó, ám annál cinikusabb főhős próbálja megtalálni az igazit, de nincs könnyű dolga ebben a tökkel ütöttekkel teli világban, ahol például millióért ad el egy közönséges műanyag hengert mint tárgyalásstratégiai csúcsterméket, komoly(nak látszó) üzletembereknek. Amikor végre találkozik egy gyönyörű, intelligens, érzékeny nővel, nem szólal meg az andalító hegedűszo a háttérben, nincs tűzijáték és mindent elsöprő szerelem,

mert a nő azt egy másik férfi iránt érzi: ehelyett csendes küzdelem, finom humor, visszafogott érzelmek, fájdalmas kompromisszumok, édesbús hangulatok uralják a filmet, háttérben a realitás pszichosfehér és szürke árnyalataival.

Az élvezetes, emlékezetes, szórakoztató, vagy éppen megkapó filmek sorát azért meg-megszakította egy-egy számomra „emészthetetlen” darab. Az első ilyen film a programfüzet által „deranged comedy”-ként szereplő *Instant Swamp* (r.: Miki Satoshi) semmihez sem hasonlítható hangvétele valóban zavarba hozza a nézőt, ám az első percek után a zavar teljes zavarodottsággá fokozódik: az idő előrehaladtával a székem egyre kényelmetlenebbé vált, a szemöldököm pedig sosem látott magasságokba emelkedett. Ám amikor a film sajátos humora az egész idegrendszerem ellen indított támadást, jobbnak láttam kimenekülni a fénybe. Az idő előtti szökésem nem engedi, hogy véleményt mondjak a filmről, az azonban nem kétséges, hogy extrém élményre számíthat az, aki bemerészkedik Miki Satoshi kizökkent világába.

Hasonlóan kockázatos csemegének bizonyult a *Love Master 3* (r.: Tajiri Yuji) című erotikus komédia, melynek első része évekkkel ezelőtt éppen a FEFF-en aratott hatalmas és egyben meglepő sikert. Hogy mi volt a siker titka, azt sajnos nem tudtam megfejteni, a hármas számmal ellátott opus ugyanis nem tűnt másnak, mint egy igénytelen szoftpornó gyengécske paródiájának.

A vetítőgép még jó pár napig forgott tovább, nekünk azonban lejárt az időnk. Utánunk érkezett még az Oscaron, és a FEFF-en is díjat nyert *Departures*, valamint a horrorok napja is, mégis úgy érzem, az első napok filmjei bőséges kárpótlást nyújtottak az elmaradottakért. A borzongást tehát egyelőre hátrahagytuk, de sok-sok emlékezetes filmet, még ha csak fejben is, de hazahoztunk. Köszönet érte.